



## ОДНА ПРОТИ СИСТЕМИ: ВІДЧАЙДУШНІ «ПІКЕТУВАННЯ» ПАТРІАРХАТУ

Олег МАРУЩЕНКО

Ці «пикети» нічого не коштують у матеріальному сенсі – тут немає витрат на «масовку» або дорогу поліграфію. Однак складно порахувати їх моральну і психологічну «ціну»: ти йдеш одна проти системи, твій меседж кидає виклик її підвалинам, тобі вірять тисячі, проте більшість – невдоволені або взагалі байдужі, і не знаєш, що болючіше. Але то край – іншою ти не будеш, просто не зможеш...

Тисячі жінок по всьому світу, виходячи з короткими «перфомансами» у натовп, роблячи відеозаписи та викладаючи їх онлайн, «розхитують» патріархат активніше за мільйонні експертні та політичні спільноти.

Часто елементарне за формою, але надважливе за суттю, майже завжди відверто провокаційне, проте таке очікуване і неочікуване водночас... Воно міцно «чіпляється» своєю простою істиною за розум і не відпускає, доки ти не «проживеш» те «послання», доки не «відпрацюєш» зроблені колись – тобою й іншими – помилки...

### Зупинемо апсхортинг!

Чи чули Ви про апсхортинг? Якщо не траплявся сам термін, то власне явище, що за ним стоїть, буде зрозумілим, можливо, не кожному, але кожній точно.

Як часто Ви перебували у громадських місцях у короткій сукні чи спідниці? А чи впевнені, що під Ваш одяг потайки не заглянули, не сфотографували і не виклали в інтернет? Якщо впевнені, час засумніватися.

Громадська активістка з Росії Анна Довгалюк стверджує, що тільки в цій країні обсяг інтернет-спільнот, присвячених апсхортингу, перевищує мільйон осіб. У 90 % випадків апсхорттери знімають своїх жертв у теплу пору року, використовуючи для цього звичайний смартфон. Най-



частіше це відбувається у метро, причому 70 % зафіксованих у мережі відеоматеріалів відзняті на ескалаторі.

«Це відео присвячується любителям заглянути під спідниці. Від імені усіх дівчат, які стали вашими жертвами. Ось вам, дивіться! І не наближайтеся до нас!»

На цих словах Анна, перебуваючи прямо посеред станції пітерського метро, піднімає сукню, вганяючи в шок пасажирок/-ів, і те саме повторює на інших станціях. Відео перформансу «Що у мене під спідницею?»<sup>1</sup> активістка розмістила на своєму відеоканалі.

«Я хочу залучити максимум уваги до серйозної проблеми, яку в нашому суспільстві прийнято замовчувати. У мене немає повноважень прийняти закон, здатний повністю вирішити її. Але я можу звернути вашу увагу на проблему, яка є елементом ще більш масштабного і ганебного явища:

<sup>1</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=zHi8PHR387c>.

зневаги до жінки», – прокоментувала відео Анна.

Один з веб-ресурсів (посилання не даємо, щоб не рекламувати) ось так мізогінно висвітлив подію: «Красуня з Санкт-Петербургу Анна Довгалюк несподівано для пасажирів підземки задрала свою сукню, демонструючи стрункі ніжки та еротичну білизну». Симптоматична реакція патріархату...

### **Ніколи не запитуйте у пар, коли в них будуть діти!**

Австралійська блогерка Адель Барбаро (Adele Barbaro) дотепно остудила запал прихильників/-ць традиційного «гендерного проекту» з умовною назвою «Одружилися – народжуйте дітей!». Її пост<sup>2</sup> на момент публікації цієї статті за два тижні зібрав 58 тисяч вподобайок у Facebook та ще 23 тисячі разів ним поділилися.

Колись авторці блогу The Real Mumma відверто набридли запитання про те, чому у неї з її коханим досі немає дітей. Вона відповідала цілком пристойні речі: «Спочатку я хочу побудувати кар'єру», «Ми насолоджуємося життям удвох», «Ми подорожуємо світом». Насправді подружжя дуже прагнуло мати дитину, проте завагітніти ніяк не виходило.

Одного разу Адель зірвалася: «Це не так легко, чорт забирай!».

Блогерка розповіла про той шалений психологічний тиск, який на неї чинили друзі: «Ти не будеш молодою вічно», «Твій материнський годинник цокає...» Вона майже перестала спілкуватися з оточенням, адже її завжди запитували про дитину.

Коли разом з чоловіком вони вже думали про прийомну дитину, Адель завагітніла і потім народила.

«Наступного разу, коли ви вирішите «кинути» мимохідь якийсь коментар у бік молодят або пари, яка разом вже десять років, будьте обережні! Не запитуйте їх, коли у них будуть діти. Ви навіть не здогадуєтесь, що у них насправді відбувається, – написала блогерка.

### **Якої б довжини не була твоя спідниця – ти не винувата!**

Справжнім викликом патріархатним «відмазкам», що начебто у насильстві (тому ж зґвалтуванні) винною є сама жінка (не так повелася, не так вдяглася) став #тихийпикет<sup>3</sup> росіянки Дар'ї Серенко. Її пост у Facebook є вичерпним:

«Сьогодні я вийшла з дому в спідниці, яку практично не могла носити з минулого року після одного випадку в метро. Я їха-



ла влітку з плакатом, коли до мене підсіли двоє молодих людей. Вони виявляли начебто щирий інтерес до плакату, ми розмовляли. Але потім один з них сказав прибіжно так:

– Ну, жінок важко сприймати всерйоз, ви навіть спеціально маєте такий вигляд, що з вами складно довго говорити на серйозні теми. Ось Ви сидите з плакатом, а у самої спідниця з розрізом посередині. Я впевнений, що чоловіки, що сидять навпроти вас у вагоні, дивляться на цей розріз, а не на те, що написано на плакаті.

Я погано пам'ятаю, чим закінчилася ця розмова. Пам'ятаю тільки відчуття сорому, який я не повинна була відчувати. Тому що це не мої проблеми.

Тому що самі хлопці були в шортах вище колін. Тому що не важливо, чи була моя спідниця до середини щиколотки, була вона ультракороткою або ультрадовгою – у цій системі координат я все одно залишаюся «винною» <...> у тому, що хтось транслює на мене свій об'єктивуючий погляд. Дуже зручна позиція – сама винна, ти сама позбавляєш себе голосу своїм зовнішнім виглядом.

Тому сьогодні я вирішила поєднати. Нехай плакат буде пришитим до лінії розрізу на моїй спідниці. Хай це буде один «погляд». <...>

ПС: пам'ятайте, не важливо, як ви були одягнені: у насильстві завжди винен насильник.

Текст на плакаті: «Чи існує така довжина спідниці,



<sup>2</sup> <https://www.facebook.com/TheRealMumma/posts/493725484337391>.

<sup>3</sup> <https://www.facebook.com/profile.php?id=100000779281759>.



за якої сексуальне насильство не буде виправдане?»

### **Чіпляєшся? Вона ославить тебе!**

Онлайн-протест студентки з Амстердаму Ноа Янсми (Noa Jansma) проти унормованості занадто вільної поведінки чоловіків по відношенню до жінок на момент підготовки цієї статті мав рекордних 349 тисяч підписників/-иць!

Наприкінці серпня цього року вона завела в Instagram аккаунт @dearcatcallers<sup>4</sup>, де протягом місяця публікувала селфі з незнайомцями, які чіплялися до неї на вулицях або відпускали на її адресу непристойної жарту.

«Шановні клієнти – це не комплімент, це аккаунт про об'єктивацію жінок у повсякденному житті», – написала вона. «Жінки часто не розуміють, як реагувати на сексистські висловлювання чоловіків. Іноді у відповідь я показувала їм середній палець, однак почувалася безглуздо. І я вирішила зробити щось, що дасть мені владу над ними».

У підписі до кожної світлини (за місяць їх набралось понад 20) Ноа писала, якими саме фразами сумнозвісні герої її селфі супроводжували свої чіпляння.

### **Як помститися за усіх жінок?**

Але ще далі пішла засновниця і артдиректорка «Дикого театру» українка Ярослава Кравченко, розмістивши перформативне відео<sup>5</sup>, де вже самі чоловіки (абсолютно випадкові) стають об'єктами її сексуальних домагань.

Передісторія відео така: прочитавши сексистські чоловічі коментарі під одним із своїх відеосюжетів, Ярослава дійшла висновку (звертається до чоловіків): «Я стала жертвою класичної об'єктивації. Не чули такий термін? То ж вивчіть! Він означає, що ви ставитеся до іншої людини виключно як до предмету свого сексуального задоволення. Настав час помститися за нас усіх».

Переміщуючись із мікрофоном вулицями Києва, вона, підкрадаючись ззаду, легенько б'є чоловіків по сідницях («Я не

втрималась, у Вас вона така апетитна!», «У Вас просто така ягідка, така дупця!», відверто розглядає їх спереду («Здається, у Вас дуже маленький...», «У Вас такий великий, це навіть через штани видно!»), задає «невинні» питання («А скільки Ви за раз можете?», «Скільки коштує секс з Вами?»), робить «практичні» пропозиції («Як щодо сексу нашвидку?»).

На відео видно, наскільки незвично і незручно чоловікам бути об'єктивованими жінкою: більшість із них виглядають розгубленими (але намагаються не показувати цього), хоча деякі «з півоберта» включаються в обговорення з незнайомою жінкою розміру свого статевого органу чи одразу пристають на пропозицію сексу «нашвидку» («Ну, тільки треба трошки випити»).

Ми пам'ятаємо пост Насті Мельниченко #яНеБоюсьСказати, після якого Україною прокотилася справжній онлайн-флешмоб проти сексуального насильства. Щось дуже схоже розгортається у «всесвітньому павутинні» прямо зараз: тисячі жінок публікують пости з хештегом #MeToo («Я теж»), розповідаючи про свій досвід насильства. Здається, ті, хто за правилами патріархату, мають боятися і мовчати, перестають це робити, бо просто не можуть жити з цим.

Але жінки, про яких ішлося вище, викликають подвійне захоплення: можливо, і не ставлячи перед собою надскладних масштабних завдань, вони вийшли на антипатріархатний «пікет» на самоті, їхня зброя – лише прості й зрозумілі масовій свідомості тези і образи, а результат вражаючий – тисячі тих, хто задали (або ще зададуть) свої «чому?», але відповіді не отримають... Система валиться, коли гвинтики вивертаються з «механізму».

І одна в полі воїтелька!



<sup>4</sup> <https://www.instagram.com/dearcatcallers/>

<sup>5</sup> <https://www.facebook.com/TVToronto/videos/1624304684287489>.